

ГАРЧИГ
МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

51.	Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай	190
52.	Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	202
53.	Аудитын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	203
54.	Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай	203
55.	Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай	204
56.	Татварын ерөнхий хуулийн зарим заалтыг хүчингүй болсонд тооцох тухай	204
57.	Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай /Шинэчилсэн найруулга/	205
58.	Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай	217

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

59.	Хуулийн төсөл буцаах тухай	Дугаар 05	217
60.	Хуулийн төсөл буцаах тухай	Дугаар 07	218
61.	Байнгын хороодын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай	Дугаар 08	218

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

62.	Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай	Дугаар 02	219
63.	Албан тушаалд томилох тухай	Дугаар 03	220

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

64.	“Монгол Улсын Үндэсний хиймэл дагуул хөтөлбөр” батлах тухай	Дугаар 137	220
65.	Тогтоолын хавсралтыг шинэчлэн батлах тухай	Дугаар 142	231
66.	Худалдан авах ажиллагааны талаар авах зарим арга хэмжээний тухай	Дугаар 144	235

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2012 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ТАТВАРЫН МЭРГЭШСЭН ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх эрх зүйн үндсийг тогтоох, татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх этгээдэд тавих шаардлага, үйл ажиллагааны зарчим, эрх, үүргийг тодорхойлох, тусгай зөвшөөрөл олгох, хүчингүй болгох, хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль тогтоомж

2.1.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Татварын ерөнхий хууль², Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль³, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

¹Монгол Улсын Үндсэн хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1992 оны 1 дугаарт нийтлэгдсэн.

²Татварын ерөнхий хууль - “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2008 оны 22 дугаарт нийтлэгдсэн.

³Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2001 оны 6 дугаарт нийтлэгдсэн.

3 дугаар зүйл.Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1.“татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ” гэж үйлчлүүлэгчийн татвар төлөх үүргээ биелүүлэх, түүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалахад чиглэсэн мэргэшсэн зөвлөх үйл ажиллагааг;

3.1.2.“үйлчлүүлэгч” гэж гэрээний үндсэн дээр татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдээс үйлчилгээ авч байгаа татвар төлөгчийг;

3.1.3.“татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд” гэж тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээг эрхлэх ашгийн төлөө хуулийн этгээдийг;

3.1.4.“татварын мэргэшсэн зөвлөх” гэж татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх эрх авсан, татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдэд ажиллах татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч, татварын итгэмжлэгдсэн эрх зүйчийг;

3.1.5.“татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч, татварын итгэмжлэгдсэн эрх зүйч” гэж татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх хувь хүнийг;

3.1.6.“татварын бүртгэл” гэж албан татвар, төлбөр, хураамж, нийгмийн даатгалын шимтгэлтэй холбоотой ажил гүйлгээ, татварын нөлөөллийг тооцох, бүртгэх үйл ажиллагааг;

3.1.7.“ажлын баримт” гэж энэ хуульд заасан үйлчилгээ үзүүлсэн тухай баримт бичиг, хуулбар, судалгаа, тооцоолол, шинжилгээний материал, хөтөлсөн тэмдэглэл, Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэгээс баталж, мөрдүүлэх гарын авлагын дагуу бүрдүүлсэн баримт бичгийг;

3.1.8.“хувийн тэмдэг” гэж татварын мэргэшсэн зөвлөхийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх эрхтэйг гэрчлэх таних тэмдгийг.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

4.1.Өмчийн хэлбэрээс үл хамааран аж ахуйн нэгж, байгууллага, хувь хүн хууль тогтоомжид заасан татвар төлөх үүргээ биелүүлэх, эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлоо хамгаалах зорилгоор татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдээс татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ авахад энэ хууль үйлчилнэ.

4.2.Татварын мэргэшсэн зөвлөх нь татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээнээс өөр төрлийн ажил эрхлэх тохиолдолд энэ хуулийн зохицуулалтад хамаарахгүй.

5 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээнд баримтлах зарчим

5.1.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээнд дараах зарчмыг баримтална:

- 5.1.1.бие даасан, хараат бус байх;
- 5.1.2.хуулийг дээдлэн, сахих;
- 5.1.3.үйл ажиллагаагаа шударгаар явуулах;
- 5.1.4.мэргэжлийн ёс зүйг баримтлах;
- 5.1.5.хуулийн хүчин төгөлдөр баримт бичигт үндэслэх;
- 5.1.6.үйлчлүүлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэх;
- 5.1.7.мэдээллийн нууцыг хадгалах;
- 5.1.8.эрх тэгш байх.

6 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ

6.1.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ /цаашид “зөвлөх үйлчилгээ” гэх/-нд дараах үйл ажиллагааг хамааруулна:

6.1.1.татварын тухай хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан мэргэжлийн туслалцаа үзүүлэх, хууль зүйн зөвлөгөө өгөх, татварын тухай хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах;

6.1.2.хууль тогтоомжийн дагуу татварын тооцоо, тохируулга хийх, анхан шатны болон нягтлан бодох бүртгэлийн баримтын бүрдлийг хянах, татварын нөлөөллийг бүртгэх, батлагдсан маягтын дагуу татварын тайланг гаргах;

6.1.3.үйлчлүүлэгчийн нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайланг гаргах;

6.1.4.үйлчлүүлэгчтэй холбогдсон татварын маргааныг шүүхийн болон захиргааны журмаар хянан шийдвэрлэхэд итгэмжлэлийн үндсэн дээр түүнийг төлөөлөн оролцох, шаардлагатай тайлбар, лавлагааг гаргах, өмгөөллийн үйлчилгээ үзүүлэх;

6.1.5.татварын алба, холбогдох бусад этгээдтэй үйлчлүүлэгчийг төлөөлөн харилцах.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ҮЙЛЧЛҮҮЛЭГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ

7 дугаар зүйл. Үйлчлүүлэгчийн эрх

7.1. Үйлчлүүлэгч дараах эрхтэй:

7.1.1. зөвлөх үйлчилгээг сайн дурын үндсэн дээр авах;
7.1.2. татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийг сонгох;
7.1.3. татварын ногдлыг өөрөө тодорхойлон, татвар төлөх үүргээ биелүүлэхдээ мэргэжлийн туслалцаа авах;

7.1.4. зөвлөх үйлчилгээний талаарх гомдлоо хуульд заасны дагуу эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд гаргах;

7.1.5. татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийн буруутай үйл ажиллагаанаас учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэхийг тухайн хуулийн этгээдээс шаардах.

8 дугаар зүйл. Үйлчлүүлэгчийн үүрэг

8.1. Үйлчлүүлэгч нь дараах үүрэгтэй:

8.1.1. зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөл, бололцоогоор хангах;

8.1.2. зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэхэд шаардагдах баримт бичиг, анхан шатны болон нягтлан бодох бүртгэлийн баримт, тайлан, мэдээг бичгээр гаргаж өгөх;

8.1.3. татвар ногдуулалт, төлөлттэй холбоотой энэ хуулийн 8.1.2-т заасан мэдээллийн үнэн зөвийг хариуцах.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭХ ЭРХ БҮХИЙ ЭТГЭЭД, ТҮҮНД ТАВИХ ШААРДЛАГА, ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, ЭРХ, ҮҮРЭГ

9 дүгээр зүйл. Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд

9.1. Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд нь хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани, нөхөрлөлийн хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа явуулна.

9.2. Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд оноосон нэртэй байх бөгөөд оноосон нэрийн ард “Татварын мэргэшсэн зөвлөх” гэсэн агуулга бүхий “ТМЗ” гэсэн товчилсон тэмдэглэгээтэй байна.

10 дугаар зүйл.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдэд тавих шаардлага

10.1.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдэд дараах шаардлага тавина:

10.1.1.үүсгэн байгуулагч нь татварын мэргэшсэн зөвлөх байх;

10.1.2.тав, түүнээс доошгүй тооны татварын мэргэшсэн зөвлөхтэй байх;

10.1.3.энэ хуулийн 10.1.2-т заасан бүрэлдэхүүний гуравны хоёроос доошгүй нь татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч байх;

10.1.4.үйл ажиллагаагаа явуулах ажлын байр, техник хэрэгсэл, программ хангамжтай байх;

10.1.5.үйл ажиллагаандаа ашиглах гарын авлага, аргачлал, арга зүйгээр хангагдсан байх;

10.1.6.зөвлөх үйлчилгээний ажлын баримтыг хадгалах зориулалтын архивтай байх;

10.1.7.үйлчлүүлэгчийн мэдээллийн нууцлалыг хадгалах, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах нөхцөлийг бүрдүүлсэн байх;

10.1.8.татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд салбартай бол түүнд хоёр, түүнээс доошгүй орон тооны татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч ажиллуулах.

11 дүгээр зүйл.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг

11.1.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд нь зөвлөх үйлчилгээний талаар дараах эрх, үүрэгтэй:

11.1.1.татварын тухай хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох саналаа энэ хуулийн 18.1-д заасан Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэгт хүргүүлэх;

11.1.2.ажил гүйцэтгэхээс татгалзах тухай энэ хуулийн 16.1.2-т заасан татварын мэргэшсэн зөвлөхийн мэдэгдлийг үндэслэн гэрээнд заасан ажил гүйцэтгэхээс татгалзах;

11.1.3.энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан зөвлөх үйлчилгээг үйлчлүүлэгчтэй байгуулсан гэрээний үндсэн дээр үзүүлэх;

11.1.4.үйлчлүүлэгчийн өмнөөс үйлдсэн, шалгасан татварын тайлан, бусад баримт бичигт татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийн удирдах албан тушаалтан, эсхүл түүнээс эрх олгосон этгээд гарын үсгээ зурж, татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийн тэмдэг дарж баталгаажуулах;

11.1.5.тусгай зөвшөөрөл авсан, эсхүл тусгай зөвшөөрөл нь хүчингүй болсон тохиолдолд энэ тухайгаа Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэгт тухай бүрд нь мэдэгдэх.

12 дугаар зүйл.Зөвлөх үйлчилгээ эрхлэх этгээдэд тусгай зөвшөөрөл олгох

12.1.Зөвлөх үйлчилгээ эрхлэхийг хүссэн этгээд нь дараах баримт бичгийг бүрдүүлж санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлнэ:

12.1.1.зөвлөх үйлчилгээ эрхлэхийг хүссэн этгээдийн өргөдөл;

12.1.2.үүсгэн байгуулагчийн анкет;

12.1.3.үүсгэн байгуулах хурлын шийдвэр;

12.1.4.хуулийн этгээдийн дүрэм;

12.1.5.хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ;

12.1.6.үүсгэн байгуулагчийн татварын өргүй болохыг нотолсон эрх бүхий байгууллагын тодорхойлолт;

12.1.7.улсын тэмдэгтийн хураамж төлсөн баримт.

12.2.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдэд тусгай зөвшөөрөл олгох, хугацааг сунгах болон энэ хуулиар зохицуулаагүй бусад харилцааг Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулиар зохицуулна.

13 дугаар зүйл.Зөвлөх үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох

13.1.Энэ хуулийн 10 дугаар зүйлд заасныг зөрчсөн тохиолдолд тусгай зөвшөөрөл олгосон эрх бүхий этгээд зөвлөх үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг гурав хүртэлх сарын хугацаагаар түдгэлзүүлнэ.

13.2.Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлд заасны дагуу, түүнчлэн энэ хуулийн 20.1-д заасныг

зөрчсөн тохиолдолд зөвлөх үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгоно.

13.3.Тусгай зөвшөөрөл олгогдсон болон тусгай зөвшөөрлийг нь хүчингүй болгосон татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийг Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэг тухай бүр нийтэд мэдээлнэ.

**ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ
ТАТВАРЫН МЭРГЭШСЭН ЗӨВЛӨХӨД ЭРХ ОЛГОХ,
ТАТВАРЫН МЭРГЭШСЭН ЗӨВЛӨХИЙН ЭРХ,
ҮҮРЭГ, ТҮҮНД ТАВИХ ШААРДЛАГА**

**14 дүгээр зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөхөд эрх олгох,
түүний хугацааг сунгах, хүчингүй болгох**

14.1.Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн шалгалтад тэнцсэн хүнд санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрх олгож, хуульд заасан үндэслэлээр эрхийг хүчингүй болгоно.

14.2.Татварын мэргэшсэн зөвлөхөд эрх олгох, сунгах, шалгалт авах журмыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

14.3.Шалгалтын бүрэлдэхүүн нь 9 гишүүнтэй байх бөгөөд тэдгээрийн гурвыг эрдэм шинжилгээ, сургалтын байгууллагаас, гурвыг Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэгээс, гурвыг төрийн байгууллагаас нэр дэвшүүлэн, санал болгосны дагуу санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

14.4.Шалгалтын бүрэлдэхүүнд санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн жил тутамд өөрчлөлт оруулна.

14.5.Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрхийг гурван жилийн хугацаагаар олгоно.

14.6.Эрх олгосон, эсхүл эрхийг нь хүчингүй болгосон татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нэрийг Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэг тухай бүр нийтэд мэдээлнэ.

**15 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөхөд
тавих шаардлага**

15.1.Татварын мэргэшсэн зөвлөх дараах шаардлагыг хангасан байна:

15.1.1.татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч нь нягтлан бодогч, татварын итгэмжлэгдсэн эрх зүйч нь эрх зүйч мэргэжлээр бакалавр, түүнээс дээш зэрэгтэй байх;

15.1.2.нягтлан бодогч, эрх зүйч мэргэжлээрээ тав, түүнээс доошгүй жил ажилласан, ажлын туршлага, ур чадвартай байх;

15.1.3.татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрх олгох, сунгах шалгалтад тэнцсэн байх;

15.1.4.татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийн үндсэн орон тоон дээр ажилладаг татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогч өөр байгууллагад эрдэм шинжилгээ, сургалтын чиглэлээс өөр давхар ажил эрхлэхгүй, түүнчлэн бусад татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдэд гэрээгээр ажиллахгүй байх;

15.1.5.өмгөөллийн үйлчилгээ үзүүлэх бол Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд⁴ заасны дагуу хуульчийн мэргэжлийн шалгалт өгч тэнцсэн, өмгөөллийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөлтэй байх.

15.2.Татварын мэргэшсэн зөвлөх нь тангараг өргөх ба үнэмлэх, хувийн тэмдэгтэй байна.

16 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрх, үүрэг

16.1.Татварын мэргэшсэн зөвлөх энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд дараах эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ:

16.1.1.гэрээнд заасан ажлын хүрээнд энэ хуулийн 8.1.2-т заасан мэдээллийг үйлчлүүлэгчээс бичгээр гаргуулж авах;

16.1.2.зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх явцад үйлчлүүлэгч энэ хуулийн 20.3-т заасан үйлдлийг гаргасан тохиолдолд ажил гүйцэтгэхээс татгалзах тухайгаа татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдэд мэдэгдэх;

16.1.3.зөвлөх үйлчилгээг энэ хуулийн 11.1.3-т заасан гэрээний дагуу гүйцэтгэх;

16.1.4.татварын тайланг хянах явцад алдаа, зөрчил илэрсэн бол түүнийг засахад нь туслах, зөвлөгөө өгөх;

16.1.5.татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрхээ сунгуулахдаа энэ хуулийн 18.2.4-т заасан сургалтад хамрагдаж, шалгалт өгсөн байх;

⁴Хуульчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2012 оны 11 дугаарт нийлгэгдсэн.

16.1.6. татварын мэргэшсэн зөвлөхийн ёс зүйн дүрмийг мөрдөх.

17 дугаар зүйл. Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрхийг хүчингүй болгох

17.1. Дараах тохиолдолд татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрхийг эрх бүхий этгээд хүчингүй болгоно:

17.1.1. эрхийн хугацаа дууссан бөгөөд түүнийг сунгуулах тухай хүсэлтээ гаргаагүй;

17.1.2. эрх сунгах шалгалтад тэнцээгүй;

17.1.3. хууль тогтоомж зөрчсөн;

17.1.4. татварын мэргэшсэн зөвлөхийн ёс зүйн дүрмийг ноцтой зөрчсөн;

17.1.5. нас барсан, эсхүл сураггүй алга болсонд тооцсон, нас барсан гэж зарласан.

17.2. Энэ хуулийн 17.1.3, 17.1.4-т заасан үндэслэлээр эрх нь хүчингүй болсон татварын мэргэшсэн зөвлөх гурван жилийн дараа зохих журмын дагуу шинээр эрх авах тухай хүсэлт гаргаж болно.

18 дугаар зүйл. Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэг

18.1. Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэг /цаашид “Нийгэмлэг” гэх/ нь татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд, татварын мэргэшсэн зөвлөхүүдийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах, эрх ашгийг хамгаалах зорилготой төрийн бус байгууллага мөн.

18.2. Нийгэмлэг нь зөвлөх үйлчилгээний талаар дараах эрх, үүрэгтэй:

18.2.1. татварын мэргэшсэн зөвлөхийн ёс зүйн дүрмийг батлан мөрдүүлэх, түүний хэрэгжилтэд хяналт тавих;

18.2.2. татварын тухай хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох саналаа төрийн эрх бүхий байгууллагад оруулах;

18.2.3. татварын мэргэшсэн зөвлөхийн тангараг өргөх, хувийн тэмдгийн загвар, үнэмлэх, түүнийг ашиглахтай холбогдсон журмыг батлах;

18.2.4. мэргэжлийн сургалт болон татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрх олгох, сунгах шалгалтыг зохион байгуулах;

18.2.5. татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийг мэргэжил, арга зүй, үйл ажиллагаандаа мөрдөх гарын авлага, мэдээллээр хангах;

18.2.6. татварын мэргэшсэн зөвлөх, татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийн бүртгэл, мэдээллийн санг бүрдүүлэх.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНД ТАВИХ ХЯНАЛТ, ХОРИГЛОХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

19 дүгээр зүйл. Зөвлөх үйлчилгээнд тавих хяналт

19.1. Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хяналт тавина.

19.2. Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн ёс зүйн дүрмийн биелэлтэд Нийгэмлэг хяналт тавина.

20 дугаар зүйл. Зөвлөх үйлчилгээний талаар холбогдох этгээдийн үйл ажиллагаанд хориглох зүйл

20.1. Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдэд дараах үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно:

20.1.1. татвар ногдох орлого, орлогоос бусад зүйлийг нуух, татвар төлөхөөс зайлсхийх ажиллагаанд оролцох;

20.1.2. үйлчлүүлэгчийн талаарх мэдээллийн нууцыг задруулах, хуульд зааснаас бусад тохиолдолд бусдад мэдээлэх, хувийн ашиг сонирхлын үүднээс ашиглах;

20.1.3. аудитын үйл ажиллагааг давхар эрхлэх.

20.2. Энэ хуулийн 20.1 дэх хэсгийн заалт татварын мэргэшсэн зөвлөхөд нэгэн адил хамаарна.

20.3. Үйлчлүүлэгч нь татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдээс зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэхэд нь хууль бус үйлдэл хийлгүүлэхээр шахалт үзүүлэх, энэ чиглэлийн удирдамж, заавар өгч, биелүүлэхийг шаардах, энэ

хуулийн 5.1.1-д заасан зарчмыг алдагдуулахад чиглэсэн үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.

20.4.Татварын албаны эрх бүхий албан тушаалтан нь үйлчлүүлэгчид зөвлөх үйлчилгээг авахыг шаардах, зөвлөх үйлчилгээ зүүлэх этгээдээ сонгоход нь нөлөөлөх үйлдэл хийхийг хориглоно.

**ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ
ТАТВАРЫН МЭРГЭШСЭН ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ
ТУХАЙ ХУУЛЬ ТОГТООМЖ ЗӨРЧИГЧИД
ХҮЛЭЭЛГЭХ ХАРИУЦЛАГА**

21 дүгээр зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн ёс зүйн зөрчилд хүлээлгэх хариуцлага

21.1.Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд Нийгэмлэг ёс зүйн зөрчлийн шинж байдлыг харгалзан сануулах арга хэмжээ авна.

21.2.Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн ёс зүйн хэм хэмжээг ноцтой зөрчсөн бол Нийгэмлэг татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрхийг хүчингүй болгуулах саналаа санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд гаргана.

21.3.Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Нийгэмлэгийн саналыг үндэслэн татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрхийг хүчингүй болгоно.

21.4.Нийгэмлэгийн саналыг эс зөвшөөрвөл санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд гомдол гаргаж болно.

22 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

22.1.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол шүүгч, эсхүл улсын байцаагч дор дурдсан захиргааны шийтгэл ногдуулна:

22.1.1.энэ хуулийн 20.1-д заасныг зөрчсөн татварын мэргэшсэн зөвлөхийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг таваас арав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох;

22.1.2.энэ хуулийн 15.1.4-т заасныг зөрчсөн татварын мэргэшсэн зөвлөхийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг

гурваас тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгож, хууль бусаар олсон орлогыг хураах;

22.1.3.энэ хуульд заасан эрх, тусгай зөвшөөрлийг авахгүйгээр зөвлөх үйлчилгээ эрхэлсэн этгээдийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг таваас найм дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгож, хууль бусаар олсон орлогыг хураах;

22.1.4.энэ хуулийн 20.3-т заасныг зөрчсөн үйлчлүүлэгчийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг таваас арав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох;

22.1.5.энэ хуулийн 13.3, 14.6-д заасан нийтэд мэдээлэх үүргээ биелүүлээгүй бол Нийгэмлэгийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг гурваас тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох.

22.2.Энэ хуулийн 20.1.1, 20.1.2-т заасан зөрчлийн улмаас учирсан хохирлыг татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд нөхөн төлнө.

22.3.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 11.1.2-т заасныг хэрэгжүүлээгүйгээс үүсэх хариуцлагыг татварын мэргэшсэн зөвлөх хүлээхгүй.

22.4.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийн өгсөн зөвлөгөөг хүлээн аваагүйгээс үүсэх хариуцлагыг татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд хүлээхгүй.

22.5.Татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээдийн буруутай үйл ажиллагаанаас үүссэн татварын зөрчилтэй холбогдуулан үйлчлүүлэгчид ногдуулсан татварын хүү, торгууль, алдангитай холбоотой зардлыг үйлчлүүлэгч энэ хуулийн 7.1.5-д заасны дагуу шаардсанаар татварын итгэмжлэгдсэн хуулийн этгээд хариуцна.

22.6.Энэ хуульд заасны дагуу захиргааны шийтгэл ногдуулсан нь гэм буруутай этгээдийг учруулсан хохирлоо нөхөн төлөх үүргээс чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.

22.7.Энэ хуулийн 20.4-т заасныг зөрчсөн төрийн албан хаагчид Төрийн албаны тухай хуульд⁵ заасны дагуу эрх бүхий албан тушаалтан сахилгын шийтгэл ногдуулна.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

3.ЭНХБОЛД

⁵Төрийн албаны тухай хууль –“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2002 оны 28 дугаарт нийтлэгдсэн.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2012 оны 12 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТАТВАРЫН МЭРГЭШСЭН ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль батлагдахаас өмнө эрх олгогдсон бөгөөд эрхийн хугацаа нь дуусаагүй байгаа татварын итгэмжлэгдсэн нягтлан бодогчийн эрхийг үлдэж байгаа хугацаагаар нь сунган, үнэмлэх олгоно.

2 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль батлагдахаас өмнө татварын итгэмжлэгдсэн эрх зүйчийн шалгалт өгч, тэнцсэн бөгөөд эрх нь олгогдоогүй байгаа татварын итгэмжлэгдсэн эрх зүйчид Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэгийн саналыг үндэслэн татварын мэргэшсэн зөвлөхийн эрх олгоно.

3 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль батлагдахаас өмнө байгуулагдан, татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ эрхэлж байгаа хуулийн этгээд 2013 оны 6 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор хуулийн этгээдийн дүрэмд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөө улсын бүртгэлд бүртгүүлж, энэ хуульд заасан тусгай зөвшөөрөл авна.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийн 3 дугаар зүйлд заасан дүрмийн өөрчлөлтөө улсын бүртгэлд бүртгүүлж, тусгай зөвшөөрөл аваагүй хуулийн этгээдийг татан буулгах асуудлыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын нэхэмжлэлээр шүүх шийдвэрлэнэ.

5 дугаар зүйл.Татварын мэргэшсэн зөвлөхийн нийгэмлэг энэ хуульд нийцүүлэн дүрэмд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөө 2013 оны 3 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор улсын бүртгэлд бүртгүүлнэ.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2012 оны 12 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Аудитын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтын “болон татварын” гэснийг хассугай.

2 дугаар зүйл.Аудитын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2012 оны 12 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АЖ АХУЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 15.4.10 дахь заалт нэмсүгэй:

“15.4.10.татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ эрхлэх.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2012 оны 12 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

УЛСЫН ТЭМДЭГТИЙН ХУРААМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлд дор дурдсан агуулгатай 19.1.9 дэх заалт нэмсүгэй:

“19.1.9. татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ эрхлэх этгээдэд тусгай зөвшөөрөл олгоход 200 000-500 000 төгрөг.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2012 оны 12 дугаар
сарын 27-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛИЙН ЗАРИМ ЗААЛТЫГ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Татварын ерөнхий хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.1.12 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 03-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

СЭТГЭЦИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ /Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь хүн амын сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих, сэтгэцийн эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх талаар төрөөс баримтлах бодлого, зарчмыг тодорхойлох, сэтгэцийн эмгэгтэй хүний эрхийг хамгаалах, нийгэм, эдийн засгийн харилцаанд оролцох, бие даасан байдлыг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, сэтгэл зүйн тусламж авах нөхцөлийг хангахад иргэн, хуулийн этгээдийн хүлээх үүрэг, сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллага, эмнэлгийн мэргэжилтний үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг тогтооходой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль тогтоомж

2.1.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль¹, Эрүүл мэндийн тухай хууль², энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1.“сэтгэцийн эрүүл мэнд” гэж хүн сэтгэцийн эмгэггүй байхын зэрэгцээ нийгэм болон хүрээлэн байгаа гадаад орчинтойгоо дасан зохицож хэвийн амьдрах, ажиллах, суралцах, нийгэмд зохих байр сууриа эзлэн хувь нэмрээ оруулж чадахуйц байдлыг;

¹Монгол Улсын Үндсэн хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1992 оны 1 дугаарт нийтлэгдсэн.

²Эрүүл мэндийн тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2011 оны 21 дугаарт нийтлэгдсэн.

3.1.2."сэтгэцийн эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудал" гэж нийгэм, сэтгэл зүйн шалтгааны улмаас хүний сэтгэхүй, сэтгэл хөдлөл, зан үйл түр хямарсан байдлыг;

3.1.3."сэтгэцийн эмгэг" гэж өвчний олон улсын ангиллын "сэтгэц, зан үйлийн эмгэгүүд" бүлэгт заасан оношилгооны хэмжүүрээр оношилж болох бүх өвчнийг;

3.1.4."сэтгэцийн эрүүл мэндийг дэмжих" гэж хүн өөрөө болон бусадтай хамтран сэтгэцийн эрүүл мэндээ хянах, сайжруулах боломж олгоход чиглэсэн эрүүл зан үйлийг дэмжих арга хэмжээг;

3.1.5."сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах" гэж хүн амд үзүүлэх сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг зохион байгуулж, сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалахад чиглэсэн анагаах ухаан, нийгэм, сэтгэл зүй, эдийн засгийн цогц арга хэмжээг;

3.1.6."сэтгэцийн эмгэгийн анхдагч урьдчилан сэргийлэлт" гэж иргэд, хамт олны дунд сэтгэц-зан үйлийн эмгэгт нөлөөлж байгаа хүчин зүйлийг тандах, хянах, урьдчилан сэргийлэх, бууруулахад чиглэсэн эрүүл мэнд, нийгмийн цогц арга хэмжээг;

3.1.7."сэтгэцийн эмгэгийн хоёрдогч урьдчилан сэргийлэлт" гэж өрхийн болон сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвд сэтгэц, зан үйлийн эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх, сэтгэцийн эрүүл мэндийн анхны тусламж үзүүлэх, лавлагаа, тусламжид илгээх, хяналт тавих арга хэмжээг;

3.1.8."сэтгэцийн эмгэгийн гуравдагч урьдчилан сэргийлэлт" гэж аймаг, дүүргийн эрүүл мэндийн байгууллага, тусгай мэргэжлийн төвд сэтгэцийн эмгэг даамжран архагшиж, хүний хөдөлмөрийн чадварыг алдуулах, хөгжлийн бэрхшээлтэй болохоос сэргийлэх зорилгоор үзүүлэх эмнэлгийн төрөлжсөн мэргэжлийн тусламжийг;

3.1.9."сэтгэцийн эрүүл мэндийн анхны тусламж" гэж өрхийн болон сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвд сэтгэцийн тулгамдсан асуудал, зонхилон тохиолдох сэтгэцийн эмгэгийг эрт илрүүлэх, зөвлөгөө өгөх, эмчлэх, лавлагаа, тусламжид илгээх, эмнэлгийн төрөлжсөн мэргэжлийн тусламж авсны дараа хяналт тавих, сэргийлэх арга хэмжээг;

3.1.10."нийгэм, хамт олонд түшиглэсэн сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ" гэж сэтгэцийн тулгамдсан асуудал, зонхилон тохиолдох сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг орон нутаг, гэр оронд нь ойр байлгаж эмчлэх, сэргээн засах, асрамжийн үйлчилгээ үзүүлэхийг;

3.1.11."сэтгэцийн эмгэгтэй хүний асрамжийн үйлчилгээ" гэж гэр оронгүй, тэжээн тэтгэх хүүхэд, төрөл садангүй, бие даан амьдрах чадваргүй ганц бие сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг амьдралын туршид байрлуулан эмчлэх, сувилах, сэргээн засах үйлчилгээ явуулах эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг;

3.1.12."сэтгэц-нийгмийн сэргээн засах тусламж, үйлчилгээ" гэж сэтгэцийн эмгэгийн улмаас хүний амьдрах ухаан, харилцаа, хөдөлмөрийн болон оюуны алдагдсан чадварыг нөхөн сэргээх, сэтгэцийн эмгэгтэй хүний амьдралын чанарыг дээшлүүлэхэд чиглэсэн цогц арга хэмжээг;

3.1.13."сэтгэцийн эмгэгтэй хүний нийгэмд аюултай үйлдэл" гэж сэтгэцийн эмгэгийн улмаас хүн өөрийгөө хянах чадваргүй болж, өөрийн буюу бусдын амь нас, нийгэмд хор хохирол учруулахыг;

3.1.14."албан ажлын сэтгэл зүйн хэм хэмжээ" гэж албан ажлаа эрхлэх явцад баримтлах эрх, үүрэг, харилцаа, хандлага, ёс зүйн хэм хэмжээг;

3.1.15."зан үйлийн эмгэг" гэж нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн ёс суртахуун, эрх зүй, ёс заншил, харилцаа, сахилга бат, амьдралын эрүүл хэв маягийн хэм хэмжээг баримталдаггүй, нийгэм, хамт олны дунд дасан зохицох чадваргүй байдлыг;

3.1.16."сэтгэцийн эмч" гэж анагаах ухааны боловсрол олгох их, дээд сургууль төгссөн, сэтгэцийн эмчийн мэргэшүүлэх сургалтын хөтөлбөрийг дүүргэж, эмчлэх эрхийн зөвшөөрөл авсан хүний их эмчийг;

3.1.17."эмнэл зүйн сэтгэл зүйч" гэж эмнэл зүйн сэтгэл зүйгээр төрөлжсөн мэргэшил эзэмшсэн сэтгэцийн эмчийг;

3.1.18."сэтгэл засалч" гэж сэтгэл заслаар төрөлжсөн мэргэшил эзэмшсэн сэтгэцийн эмчийг;

3.1.19."сэтгэл зүйч" гэж их, дээд сургуулийг сэтгэл зүйн мэргэжлээр төгссөн мэргэжилтнийг;

3.1.20."сэтгэцийн эмгэгтэй хүнд тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг эмч, эрүүл мэндийн бусад ажилтан" гэж Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 3.1.6-д заасныг.

4 дүгээр зүйл.Төрөөс хүн амын сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого, зарчим

4.1.Төрөөс хүн амын сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого нь Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 4.1-д заасан Төрөөс хүн амын эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлогоор тодорхойлогдоно.

4.2.Төрөөс хүн амын сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлогод Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 4.2.1, 4.2.3-т зааснаас гадна дараах үндсэн зарчмыг баримтална:

4.2.1.сэтгэцийн эрүүл мэндэд нөлөөлөх нийгэм, орчны сөрөг хүчин зүйлээс урьдчилан сэргийлэхэд чиглэсэн сэтгэцийн эмгэгийн анхдагч, хоёрдогч, гуравдагч арга хэмжээг нэгдмэл байдлаар хэрэгжүүлэх.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ СЭТГЭЦИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙГ ХАМГААЛАХ, ДЭМЖИХ ТАЛААРХ ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГА, ИРГЭН, ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮҮРЭГ

5 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих талаарх төрийн байгууллагын үүрэг

5.1.Хүн амын сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих талаар төрийн бүх шатны байгууллага тус тусын эрх хэмжээний хүрээнд дараах үүрэг хүлээнэ:

5.1.1.архидан согтуурах, мансуурах, донтох зэрэг сэтгэцийн эрүүл мэндэд нөлөөлөх нийгэм, орчны сөрөг хүчин зүйлээс сэргийлэх, эрх бүхий байгууллагаас баталсан стандарт, хэм хэмжээ, хууль тогтоомжийг мөрдөх арга хэмжээг зохион байгуулах;

5.1.2.хүнамынсэтгэцийнэрүүлмэндийгдэмжих,сэтгэцийн эмгэгээс сэргийлэхэд чиглэсэн сургалт, сурталчилгаа, судалгааны ажлыг зохион байгуулах;

5.1.3.хэвтүүлэн эмчлэх болон эмнэл зүйн, сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх үйлчилгээг сэтгэцийн эмнэлэг, аймаг, дүүргийн эмнэлэгт бий болгох, сургууль, хамт олны түвшинд сэтгэл зүйч, нийгмийн ажилтны баг бүрдүүлж ажиллуулах;

5.1.4.сэтгэцийн эмгэгтэй хүний хэрэгцээ, чадамжийг харгалзан мэргэжлийн сургалтад хамруулах, хөдөлмөр эрхлэх боломжоор

хангах, гэр бүл, орон нутагт нь ойр байлгаж, амьдрах ур чадварыг нь дээшлүүлэхэд чиглэсэн сэтгэц-нийгмийн сэргээн засах тусламж, үйлчилгээнд шаардлагатай төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах, нийгмийн халамжийн болон боловсролын тусгайлсан үйлчилгээг бий болгох зэргээр тэдний бие даан амьдрах чадвар, нийгмийн амьдралд оролцох оролцоог нь дээшлүүлэх арга хэмжээ авах;

5.1.5.хууль ёсны төлөөлөгч /эцэг, эх, асран хамгаалагч/ нь тогтоогдоогүй, иргэний эрх зүйн бүрэн бус чадамжтай сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг асран халамжлах асуудлыг Гэр бүлийн тухай хуулийн³ 63, 64 дүгээр зүйлд заасны дагуу шийдвэрлэх;

5.1.6.иргэний эрх зүйн чадамжтай сэтгэцийн эмгэгтэй хүнд түүний эдлэх эрхийн талаар танилцуулах, түүний хууль ёсны төлөөлөгчийг сэтгэцийн эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын хууль тогтоомж боловсруулах, төлөвлөх, хянах үйл ажиллагаанд оролцох бололцоог бүрдүүлэх;

5.1.7.сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд шаардлагатай санхүүжилтийн эрүүл мэндийн салбарын төсвийн санхүүжилтийн дотор эзлэх хувь хэмжээг нэмэгдүүлэх, түүнийг сэтгэцийн эрүүл мэндийг дэмжих, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, амбулатори, нийгэм, хамт олонд түшиглэсэн тусламж, үйлчилгээ, сэтгэц-нийгмийн сэргээн засах тусламж, үйлчилгээнд түлхүү хуваарилах;

5.1.8.сэтгэц-нийгмийн сэргээн засах тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх ажлын байр бий болгож, сэтгэцийн эмгэгтэй хүний асуудлыг дэмжих төв болон тусгайлсан асрамжийн газрыг аймаг, дүүрэгт байгуулах;

5.1.9.хуульд заасан бусад үүрэг.

6 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих талаарх иргэн, хуулийн этгээдийн үүрэг

6.1.Хүн амын сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих талаар хуулийн этгээд дараах үүрэг хүлээнэ:

6.1.1.албан ажлын сэтгэл зүйн хэм хэмжээг байгууллагын дотоод дүрэм, журам, хамтын гэрээнд тусган мөрдөж ажиллах, хамт олныхоо сэтгэцийн эрүүл мэндийг дэмжихэд чиглэсэн арга хэмжээг зохион байгуулж, тайван ажиллах орчныг бүрдүүлэх, энэ чиглэлээр бусад байгууллагаас зохион байгуулж байгаа нийтийг хамарсан үйл ажиллагаанд хамт олныг идэвхтэй оролцуулах, дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх;

³Гэр бүлийн тухай хууль- “Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 1999 оны 30 дугаарт нийтлэгдсэн.

6.1.2.иргэний эрх зүйн бүрэн бус чадамжтай сэтгэцийн эмгэгтэй хүний хууль ёсны төлөөлөгчид дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх ажлыг зохион байгуулах.

6.2.Сэтгэцийн эрүүл мэндийг дэмжих талаар Монгол Улсын иргэн дараах үүрэг хүлээнэ:

6.2.1.өөрийн болон бусдын сэтгэцийн эрүүл мэндийг эрхэмлэн үзэж, ажиллаж, суралцаж, амьдарч байгаа орчиндоо зөв харилцаа, таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх;

6.2.2.сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг ялгаварлан гадуурхах, гутаан доромжлохыг цээрлэх;

6.2.3.сэтгэцийн эмгэгтэй хүний бие даан амьдрах, нийгмийн амьдралд оролцоход нь дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх.

**ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ
СЭТГЭЦИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУСЛАМЖ,
ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨРӨЛ, МЭРГЭЖЛИЙН
БАЙГУУЛЛАГЫН ҮҮРЭГ, УДИРДЛАГА, САНХҮҮЖИЛТ**

**7 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж,
үйлчилгээний төрөл**

7.1.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ нь дараах төрөлтэй байна:

- 7.1.1.сэтгэцийн эрүүл мэндийн анхны тусламж, үйлчилгээ;
- 7.1.2.амбулаторийн;
- 7.1.3.хэвтүүлэн эмчлэх эмнэлгийн;
- 7.1.4.нийгэм, хамт олонд түшиглэсэн;
- 7.1.5.сэтгэцийн эмгэгтэй хүний асрамжийн;
- 7.1.6.сэтгэц-нийгмийн сэргээн засах.

7.2.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг Эрүүл мэндийн тухай хуульд заасан мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл бүхий хуулийн этгээд хэрэгжүүлнэ.

7.3.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай мэргэжлийн төв дор дурдсан үүрэг хүлээнэ:

7.3.1.улсын хэмжээнд сэтгэцийн эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх, оношлох, эмчлэх, хяналтад авах, сэтгэл засал хийх, хөдөлмөрийн чадвар түр алдалтыг тогтоох, сэтгэц-нийгмийн нөхөн

сэргээх лавлагаа тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг нэгдсэн удирдлага, мэргэжил, арга зүйгээр хангах, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих;

7.3.2.Энэ хууль, Эрүүл мэндийн тухай, Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай⁴, Тамхины хяналтын тухай хууль⁵, төрөөс сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого болон холбогдох Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах;

7.3.3.сэтгэцийн эмгэгийн талаар улсын хэмжээний нэгдсэн тайлан мэдээ гаргах, мэдээллийн лавлагааны сан ажиллуулах;

7.3.4.шүүхийн тогтоолоор шүүх, сэтгэц эмгэг судлалын магадлан шинжилгээ хийж, дүгнэлт гаргах.

7.4.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх төв байгууллага нь тусгай харуул хамгаалалт бүхий онцгой объектод хамаарна.

7.5.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн лавлагаа тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх тусгай мэргэжлийн байгууллагын бүтцийг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тогтоож, удирдлагыг томилно.

8 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний санхүүжилт

8.1.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний санхүүжилт нь Эрүүл мэндийн тухай хуульд заасан эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

8.2.Улсын төсвөөс санхүүжих сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ, нэмэлт болон төлбөртэй тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд Эрүүл мэндийн тухай хуулийн холбогдох зүйл, заалтыг баримтална.

9 дүгээр зүйл.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд баримтлах зарчим, эмнэлгийн мэргэжилтний үүрэг

9.1.Хүн амд сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх эрүүл мэндийн байгууллага, эмнэлгийн мэргэжилтэн дор дурдсан үүрэг хүлээнэ:

⁴Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2000 оны 6 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁵Тамхины хяналтын тухай хууль -“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2005 оны 27 дугаарт нийтлэгдсэн.

9.1.1.сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг эмчлэхдээ эрхийг нь танилцуулж, эмчилгээ, шинжилгээний зорилго, арга, хугацаа, ач холбогдол, гарч болзошгүй гаж нөлөөний талаар урьдчилан мэдэгдэж, өөрөөс нь, тухайн этгээд иргэний эрх зүйн чадамжгүй тохиолдолд түүний хууль ёсны төлөөлөгчийн зөвшөөрлийг бичгээр авах;

9.1.2.сэтгэцийн эмгэгтэй хүн, түүний хууль ёсны төлөөлөгч нь эмчилгээ, шинжилгээ хийлгэхээс татгалзсан тохиолдолд эмчилгээ, шинжилгээг хийлгээгүй буюу тэдгээрийг зогсоосноос гарч болзошгүй үр дагаварыг танилцуулах;

9.1.3.сэтгэц, зан үйлийн эмгэгийн оношилгоонд тухайн үед баримталж байгаа өвчний олон улсын ангилалд заасан шалгуурыг хэрэглэх;

9.1.4.сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг сэтгэцэд нөлөөт эмээр эмчлэхдээ эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан зайлшгүй шаардлагатай эмийн жагсаалт болон Монгол Улсын эмийн бүртгэлийг мөрдөх;

9.1.5.иргэний эрх зүйн чадамжтай сэтгэцийн эмгэгтэй хүнээс, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгчөөс эмчилгээ, үйлчилгээний чанарын талаар үнэлгээ авч байх;

9.1.6.эмнэлэгт эмчлэгдээд гарсан сэтгэцийн эмгэгтэй хүнд үзүүлэх сэтгэц-нийгмийн сэргээн засах тусламж, үйлчилгээг түүний хууль ёсны төлөөлөгч болон холбогдох байгууллагатай хамтран зохион байгуулах;

9.1.7.хуулиар зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд аливаа хүний сэтгэцийн эмгэгтэй эсэхийг тодорхойлуулахыг шаардахгүй байх;

9.1.8.сэтгэцийн эмгэгтэй хүний онош, эмчилгээ, хувийн нууцыг хадгалах, эдгээр мэдээллийг өөрийнх нь, эсхүл түүний хууль ёсны төлөөлөгчийн зөвшөөрөлгүйгээр бусдад задруулахгүй байх.

9.2.Дараах тохиолдолд мэдээллийг энэ хуулийн 9.1.8-д заасан зөвшөөрөлгүйгээр өгч болно:

9.2.1.сэтгэцийн эмгэгтэй хүний амь насанд нь аюул тулгарсан үед яаралтай мэдээлэл хэрэгтэй болсон;

9.2.2.тухайн этгээдэд өөрт нь болон бусдад хор уршиг учрах магадлалтай тохиолдолд;

9.2.3.нийгмийн аюулгүй байдлыг хамгаалах;
9.2.4.эрүүл мэндийн болон хуулийн байгууллагын албан хэрэгцээнд;

9.2.5.эрдэм шинжилгээ, судалгааны зорилгоор.

9.3.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүний эмчилгээ, үйлчилгээ, түүнд хяналт тавих журам, хугацааг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

9.4.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүнд тусламж үйлчилгээ үзүүлдэг эмч, эрүүл мэндийн бусад ажилтны хөдөлмөр нь нарийн мэргэшил, мэдлэг, мэргэжил шаардах, хүнд нөхцөлтэй хөдөлмөрт хамаарах бөгөөд эмнэлгийн байгууллага нь нэмэгдэл цалин, мөнгөн урамшууллыг төсөвтөө багтаан олгож, нийгмийн баталгаа, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн арга хэмжээ авч ажиллана.

9.5.Магадлан итгэмжлэгдсэн эмнэлгийн сэтгэл засалч эмчийн эмчлүүлэгчид өгсөн зөвлөгөө нь даатгуулагчид үзүүлэх эрүүл мэндийн даатгалын тусламж, үйлчилгээний багцад хамаарна.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ СЭТГЭЦИЙН ЭМГЭГТЭЙ ХҮНИЙ ЭРХ, ТҮҮНИЙ ХУУЛЬ ЁСНЫ ТӨЛӨӨЛӨГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ

10 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүний эрх

10.1.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүн Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 43.1.3-т зааснаас гадна эрүүл мэндээ хамгаалуулах талаар дараах эрх эдэлнэ:

10.1.1.сэтгэцийн эрүүл мэндийн болон эмнэлгийн шаардлагатай үйлчилгээ авах, асран халамжлуулах;

10.1.2.албадан хэвтүүлж, эмчлэхээс бусад тохиолдолд иргэний эрх зүйн чадамжтай сэтгэцийн эмгэгтэй хүн Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 43.1.4-т заасан эрхийг эдлэх;

10.1.3.эрүүл мэндийн байгууллагын үйл ажиллагаа, эмчилгээ, шинжилгээний талаар санал өгөх, гомдол гаргах;

10.1.4.эмчилгээ, шинжилгээний үеэр хууль ёсны төлөөлөгчөө байлцуулах тухай хүсэлт тавих.

10.2.Иргэний эрх зүйн чадамжтай сэтгэцийн эмгэгтэй хүн иргэний, улс төрийн, эдийн засгийн, нийгмийн, соёлын бүх эрхийг эдэлнэ.

11 дүгээр зүйл.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүний хууль ёсны төлөөлөгчийн эрх, үүрэг

11.1.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүний хууль ёсны төлөөлөгч нь дараах эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ:

11.1.1.сэтгэцийн эмгэгтэй хүний эрхийг хамгаалуулах талаар хууль тогтоомжид заасан эрх хэмжээнийхээ хүрээнд холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд шаардлага тавих, гомдол гаргах;

11.1.2.иргэний эрх зүйн чадамжгүй сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг эмчлүүлэх болон өвөрмөц эмчилгээ, шинжилгээ хийлгэхэд нь бичгээр зөвшөөрөл өгөх, эмчийн заавар, зөвлөгөөг мөрдөх, эмчилгээ, үйлчилгээ хугацаандаа хийж байгаа эсэхэд хяналт тавьж, үнэлгээ өгөх, гомдол гаргах;

11.1.3.сэтгэцийн эмгэгтэй хүний эрүүл мэндийн тухай мэдээллийг хууль тогтоомжоор хориглосноос бусад тохиолдолд эмчлэгч эмч, эрүүл мэндийн байгууллагаас авах;

11.1.4.сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг хоол, хувцас, орон байраар хангах, асран халамжлах;

11.1.5.сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг эмнэлгээс гаргах, гэртээ болон эмнэлэгт нас барсан тохиолдолд оршуулгын ажлыг зохион байгуулах;

11.1.6.сэтгэцийн эмгэгтэй хүний эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийн үйлчилгээг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, үнэлэх болон энэ чиглэлээр бодлого, хууль тогтоомж боловсруулахад саналаа өгөх;

11.1.7.хуульд заасан бусад эрх, үүрэг.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ СЭТГЭЦИЙН ЭМГЭГТЭЙ ХҮНИЙГ ЭМНЭЛЭГТ АЛБАДАН ЭМЧЛЭХ, АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ, ТҮҮНД ҮЗҮҮЛЭХ НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТУСЛАЛЦАА

12 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг эмнэлэгт албадан эмчлэх

12.1.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг дараах тохиолдолд албадан эмчилнэ:

12.1.1.өөртөө болон нийгэмд аюултай үйлдэл хийхийг завдаж байгаа тохиолдолд урьдчилан сэргийлэх зорилгоор;

12.1.2.өөрөө болон түүний хууль ёсны төлөөлөгч нь эмчилгээ, шинжилгээний талаар зөвшөөрөл өгөх боломжгүй бөгөөд эмчилгээ, шинжилгээ нь тухайн хүний эрүүл мэнд, сэтгэцийн байдалтай тохирч байгааг эмнэлгийн эрх бүхий мэргэжилтэн нотолж байгаа.

12.2.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг эмнэлэгт албадан эмчлэхдээ Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 25.1-д заасны дагуу сэтгэцийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл бүхий эмчийн магадлагааг үндэслэх ба эмнэлгийн мэргэжилтэн нь албадан эмчлэх үндэслэлийг сэтгэцийн эмгэгтэй хүн, түүний хууль ёсны төлөөлөгчид нэн даруй мэдэгдэнэ.

12.3.Эмнэлэгт албадан эмчлүүлсэн, нийгэмд аюултай үйлдэл хийж болзошгүй сэтгэцийн эмгэгтэй хүний сэтгэцийн байдал нь албадан эмчлүүлэх заалттай тохирч байгаа эсэхийг түүнийг эмнэлэгт хэвтсэнээс хойш 72 цагийн дотор тусгай комисс магадлан тогтооно.

12.4.Энэ хуулийн 12.3-т заасан Магадлан тогтоох комиссын бүрэлдэхүүн, ажиллах журмыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

12.5.Албадан эмчлэх шаардлагатай сэтгэцийн эмгэгийн жагсаалтыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

13 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүний аюулгүй байдлыг хангах

13.1.Нийгэмд аюултай үйлдэл хийж болзошгүй сэтгэцийн эмгэгтэй хүнд шаардлагатай тохиолдолд олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрсөн тусгаарлах болон номхотгох аргыг хэрэглэх бөгөөд тусгаарлах болон номхотгох аргын жагсаалт, тэдгээрийг хэрэглэх журмыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

13.2.Нийгэмд аюултай үйлдэл хийж болзошгүй сэтгэцийн эмгэгтэй хүнд яаралтай тусламж үзүүлэх болон эмнэлгээс оргосон тохиолдолд түүнийг эрэн сурвалжилж олох, эмнэлэгт хүргэх үйлчилгээнд цагдаагийн байгууллага хамтран ажиллах үүрэгтэй.

13.3.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүнийг хэвтүүлэн эмчлэх эмнэлгийн орчин нь эрүүл ахуйн болон стандартын шаардлага хангасан, сэтгэц-

нийгмийн сэргээн засах тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, сэтгэцийн эмгэгтэй хүний хууль ёсны эрх ашиг, аюулгүй байдлыг хангахуйц нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

14 дүгээр зүйл.Сэтгэцийн эмгэгтэй хүнд үзүүлэх нийгмийн халамжийн тусалцаа

14.1.Мэргэжлийн байгууллагын тодорхойлолтыг үндэслэн сэтгэцийн эмгэгтэй хүнд нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгох, асрамж, үйлчилгээнд хамруулах асуудлыг эрх бүхий байгууллага холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэнэ.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

15 дугаар зүйл.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

15.1.Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол шүүгч, эрх бүхий улсын байцаагч дараах захиргааны шийтгэл ногдуулна:

15.1.1.энэ хуулийн 9.1.2, 9.1.5, 9.1.6, 9.1.8, 9.2, 13.1-д заасныг зөрчсөн эмнэлгийн мэргэжилтнийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг гурваас тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, албан тушаалтныг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг арваас арван тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр тус тус торгох;

15.1.2.энэ хуулийн 13.2-т заасныг зөрчсөн албан тушаалтныг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг арваас арван тав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг арван таваас хорь дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр тус тус торгох;

15.1.3.энэ хуулийн 6.2.2, 11.1.1, 11.1.6-д заасныг зөрчсөн иргэнийг нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг таваас арав дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох.

15.2.Энэ хуулийн 9.1.1-д заасныг зөрчсөн эмнэлгийн мэргэжилтэн, албан тушаалтан, аж ахуйн нэгж, байгууллагад Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 46.1.6-д заасан, энэ хуулийн 6.1, 13.3-т заасныг зөрчсөн албан тушаалтан, аж ахуйн нэгж, байгууллагад Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 46.1.3-т заасан, энэ хуулийн 9.1.3, 9.1.4, 9.1.7, 12.2, 12.3-т заасныг зөрчсөн

эмнэлгийн мэргэжилтэнд Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 26.3-т заасан хариуцлагыг тус тус хүлээлгэнэ.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 03-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

СЭТГЭЦИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.2000 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдөр баталсан Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 10-ны өдөр

Дугаар 05

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.5 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Засгийн газраас Монгол Улсын Их Хуралд 2012 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдөр Хадгаламжийн даатгалын тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Банкин дахь мөнгөн хадгаламжид баталгаа гаргах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх хэлэлцэх шаардлагагүй гэж үзсэн тул хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 10-ны өдөр

Дугаар 07

Улаанбаатар
хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3.7 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Засгийн газраас 2012 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төрийн нууцын жагсаалт батлах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх хэлэлцэхийг дэмжээгүй тул хууль санаачлагчид нь буцаасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 11-ний өдөр

Дугаар 08

Улаанбаатар
хот

Байнгын хороодын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.7 дахь заалт, 22 дугаар зүйлийн 22.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.3 дахь хэсэг, Улсын Их Хурал дахь нам, эвслийн бүлгүүдийн саналыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Улсын Их Хурлын гишүүн Чимэдийн Сайханбилэгийг Хууль зүйн байнгын хорооны бүрэлдэхүүнээс чөлөөлсүгэй.

2.Улсын Их Хурлын гишүүн Ёндонгийн Отгонбаяр, Жадамбын Энхбаяр, Нямаагийн Энхболд нарыг Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны, Улсын Их Хурлын гишүүн Сундуйн Батболд, Бадмаанямбуугийн Бат-Эрдэнэ, Цэдэвийн Дашдорж, Янгуугийн Содбаатар нарыг Байгаль орчин, хүнс, хөдөө аж ахуйн байнгын хорооны, Улсын Их Хурлын гишүүн Дашжамцын Арвин, Гаваагийн Батхүү, Жамъянсүрэнгийн Батсуурь, Алмаликийн Тлейхан нарыг Нийгмийн бодлого, боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны байнгын хорооны, Улсын Их Хурлын гишүүн

Нямтайширын Номтойбаяр, Даваажанцангийн Сарангэрэл, Отгонбилэгийн Содбилэг, Чимэдийн Хүрэлбаатар, Баттогтохын Чойжилсүрэн нарыг Өргөдлийн байнгын хорооны, Улсын Их Хурлын гишүүн Гаваагийн Батхүү, Сүхбаатарын Батболд, Миеэгомбын Энхболд нарыг Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны, Улсын Их Хурлын гишүүн Дамдингийн Дэмбэрэл, Дамдингийн Хаянхярваа нарыг Төсвийн байнгын хорооны, Улсын Их Хурлын гишүүн Данзангийн Лүндээжанцан, Цэрэндашийн Оюунбаатар, Дуламсүрэнгийн Оюунхорол, Өлзийсайханы Энхтүвшин нарыг Хууль зүйн байнгын хорооны, Улсын Их Хурлын гишүүн Сандагийн Бямбацогт, Цэндийн Нямдорж, Лувсанцэрэнгийн Энх-Амгалан нарыг Эдийн засгийн байнгын хорооны гишүүнээр тус тус баталсугай.

3.Энэ тогтоолыг 2013 оны 01 дүгээр сарын 11-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

З.ЭНХБОЛД

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 02-ны өдөр

Дугаар 02

Улаанбаатар
хот

Элчин сайдыг эгүүлэн татах, тохоон томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн гучин гуравдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5, “Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай” хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3, “Дипломат албаны тухай” хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсаас Америкийн Нэгдсэн Улсад суугаа Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайд Хасбазарын Бэхбатыг эгүүлэн татаж, Монгол Улсаас Америкийн Нэгдсэн Улсад суух Онц бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайдаар Булгаагийн Алтангэрэлийг томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ЦАХИАГИЙН
ЭЛБЭГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2013 оны 01 дүгээр
сарын 08-ны өдөр

Дугаар 03

Улаанбаатар
хот

Албан тушаалд томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн тавин зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, Прокурорын байгууллагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг, Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Монгол Улсын Ерөнхий прокурорын орлогчоор Ганбатын Эрдэнэбатыг томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

**ЦАХИАГИЙН
ЭЛБЭГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 11 дүгээр
сарын 24-ний өдөр

Дугаар 137

Улаанбаатар
хот

“Монгол Улсын Үндэсний хиймэл дагуул хөтөлбөр” батлах тухай

Монгол Улсын Мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан Үндэсний хөгжлийн цогц бодлого, Засгийн газрын 2012-2016 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Радио долгионы тухай хуулийн 5.1.1-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Монгол Улсын Үндэсний хиймэл дагуул хөтөлбөр”-ийг 1 дүгээр, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг 2 дугаар хавсралт ёсоор тус тус баталсугай.

2. Хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг жил бүрийн улсын болон орон нутгийн төсөвт тусган санхүүжүүлж, олон улсын байгууллага, хувийн хэвшил, хандивлагчдын зээл тусламжийн тодорхой хэсгийг ашиглах талаар холбогдох арга хэмжээ авахыг Сангийн сайд Ч.Улаан, Эдийн засгийн хөгжлийн сайд Н.Батбаяр, Мэдээллийн технологи, шуудан, харилцаа холбооны газрын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Жадамбаа нарт үүрэг болгосугай.

3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан олон улсын хамтын ажиллагааны хүрээнд зохих дэмжлэг үзүүлж ажиллахыг Гадаад харилцааны сайд Л.Болдод үүрэг болгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Н.АЛТАНХУЯГ

**МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА**

Ч.САЙХАНБИЛЭГ

Засгийн газрын 2012 оны 137 дугаар
тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

**МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ ХИЙМЭЛ
ДАГУУЛ ХӨТӨЛБӨР**

Нэг. Хөтөлбөр боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Дэлхийн олон орон сансрын холбооны болон тандан судалгааны өөрийн хиймэл дагуулыг олон талт хэрэглээндээ тулгуурлан үр өгөөжтэй ашигласнаар тухайн улсын үндэсний аюулгүй байдал, нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг нь дэмжих томоохон хөшүүрэг болж байна.

Монгол Улсын хэмжээнд холбооны хиймэл дагуулын зурвас ашиглалт сүүлийн 10 жилийн хугацаанд 5.3 дахин нэмэгдэж 338 Мгц-д хүрсэн бөгөөд ойрын 20 жилд энэ нь 3 дахин өсөх хандлагатай байна.

Төрийн болон хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар орон нутгийг шилэн кабелийн сүлжээгээр холбох ажлыг эрчимтэй хийж байгаа боловч манай орны хувьд өргөн уудам нутаг дэвсгэрт тархан суурьшсан иргэн, өрх бүрт харилцаа холбооны бүх төрлийн үйлчилгээг тэгш хүртээмжтэй хүргэх асуудлыг сансрын холбооны хиймэл дагуул хөөргөснөөр шийдвэрлэх боломж бүрдэх юм.

Мөн хиймэл дагуулын төрөл болох тандан судалгааны дэвшилтэт технологийг ашиглан байгалийн нөөцийн менежментийг сайжруулах, хөдөө аж ахуйд бэлчээрийн төлөв байдлын болон хөрсний чийгийн индексийн зураг, хадлан болон тариалангийн талбайн хэмжээг тодорхойлох зэрэг олон ажлыг хийж гүйцэтгэх шаардлагатай байна.

Тандан судалгааны хиймэл дагуул хөөргөж, эзэмшсэнээр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг бүрэн хамарсан тандан судалгааны нарийвчлал

өндөртэй мэдээгээр хангах тогтвортой эх үүсвэр бий болох бөгөөд хот, суурин газрын төлөвлөлтийг оновчтой зохион байгуулах, эрдэс баялгийн хайгуул, газар зүйн мэдээллийн санд суурилсан орон зайн геомэдээллийн сан үүсгэж олон нийт ашиглах боломжийг бүрдүүлэх ач холбогдолтой юм.

Мөн бэлчээр, ой, гол мөрөн, нуур цөөрмийн тооллого хийх, усны нөөцийг хамгаалах, байгаль орчны нөхөн сэргээлт зэрэг хяналтын шинэ систем бий болгох, гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгийн үед шаардлагатай, тодорхой мэдээллээр шуурхай хангах боломжтой болно.

Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн зөвлөмжийн дагуу сансрын холбооны болон тандан судалгааны хиймэл дагуул хөөргөх техник, эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулан мэргэжилтэн, эрдэмтэд, судлаачдын дунд олон удаагийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулсны үр дүнд манай улс өөрийн үндэсний хиймэл дагуул эзэмших, ашиглах нь ихээхэн ач холбогдолтой гэсэн дүгнэлтэд хүрсэн юм.

Ийнхүү манай улс өөрийн үндэсний хиймэл дагуул эзэмших, ашиглах, сансар судлал, сансрын технологийг нэвтрүүлэх, энэ чиглэлээр эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлэх, олон улсын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, хүний нөөцийг бэлтгэх зэрэг цаашид хэрэгжүүлэх арга хэмжээг нарийвчлан тодорхойлсон үндэсний хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Иймд Монгол Улсын Мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан Үндэсний хөгжлийн цогц бодлого болон Монгол Улсын Засгийн газрын 2012-2016 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор сансрын холбооны болон тандан судалгааны өөрийн хиймэл дагуулыг олон талт хэрэглээндээ тулгуурлан үр өгөөжтэй ашиглах үндэслэл, шаардлагад нийцүүлэн энэхүү хөтөлбөрийг боловсруулж байна.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт

2.1. Монгол Улсын Үндэсний хиймэл дагуул хөтөлбөрийн үндсэн зорилго нь сансар судлал, сансрын технологийг Монгол Улсад хөгжүүлэн нутагшуулах, үндэсний хиймэл дагуул хөөргөх, эзэмших, ашиглах, энэ чиглэлээр олон улсын хамтын ажиллагааг идэвхжүүлэхтэй холбогдсон үйл ажиллагааг нарийвчлан тодорхойлж, хэрэгжүүлэхэд оршино.

2.2. Хөтөлбөрийн үндсэн зорилгыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд дараахь зорилтуудыг тодорхойлж байна:

2.2.1. сансрын технологийг хөгжүүлэх эрх зүйн орчныг бий болгох;

2.2.2. сансрын технологийг хөгжүүлэх бодлого, зохицуулалтын таатай орчныг бүрдүүлэх;

2.2.3. сансрын холбооны хиймэл дагуул хөөргөж эзэмших;

2.2.4. тандан судалгааны хиймэл дагуул хөөргөж эзэмших;

2.2.5. сансрын технологийг хөгжүүлэх чиглэлээр олон улсын харилцааг идэвхжүүлэх, сансрын байрлал эзэмших олон улсын зохицуулалтын үйл ажиллагаанд оролцох;

2.2.6. сансрын технологийн чиглэлээр ажиллах хүний нөөцийг хөгжүүлэх.

Гурав. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үндсэн зарчмууд

3.1. Монгол Улсад сансрын технологийг хөгжүүлэхдээ дараахь үндсэн зарчмыг баримтална:

3.1.1. үндэсний аюулгүй байдал, тусгаар тогтнолыг дээдлэн, олон улсад өөрийн орны байр суурийг бэхжүүлэн сансрын уудмыг энхийн зорилгоор ашиглах;

3.1.2. иргэдэд мэдээллийг түргэн шуурхай, тэгш, хүртээмжтэй хүргэх, тэдгээрийг сансрын технологийн дэвшилд суурилсан техник, технологи, арга хэрэгслээр хангах нөхцөлийг бүрдүүлэх;

3.1.3. олон улс, бүс нутгийн хэмжээний нийгэм, эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах, шинжлэх ухааны ололт амжилтыг нэвтрүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах, гамшгийн эрсдэлийг бууруулахад өөрийн улсын хувь нэмрийг оруулах;

3.1.4. үндэсний хиймэл дагуул хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлын үр дүн, хөрөнгө оруулалтын өгөөжийг нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх нөлөөллөөр тооцох.

Дөрөв. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

4.1. Сансрын технологийг хөгжүүлэх хууль, эрх зүйн орчныг бий болгох нэгдүгээр зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1. сансрын технологийг энхийн зорилгоор ашиглах олон улсын гэрээ, конвенцид нэгдэх;

4.1.2. Монгол Улсад сансрын технологийн хөгжил, хэрэглээ үйлчилгээг зохицуулсан эрх зүйн орчныг бий болгох;

4.1.3. сансрын технологийн хэрэглээнд ашиглах үндэсний стандартыг олон улсад мөрддөг нийтлэг стандартад тулгуурлан боловсруулж, мөрдүүлэх.

4.2. Сансрын технологийг хөгжүүлэх бодлого, зохицуулалтын таатай орчныг бүрдүүлэх хоёрдугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.2.1. сансрын технологийг хөгжүүлэх бодлого төлөвлөлт, хэрэгжилтийг хангах төрийн байгууллагын тогтвортой үйл ажиллагааг хангах;

4.2.2. холбооны хиймэл дагуул ашиглан харилцаа холбооны үйлчилгээ эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгжүүд үндэсний хиймэл дагуул ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэх, шинэ бизнесийг дэмжих бодлого хэрэгжүүлэх;

4.2.3. сансар судлал, сансрын технологийг хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлого, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий бүтэц бий болгох;

4.2.4. тандан судалгааны хиймэл дагуулын мэдээг аж ахуйн үйл ажиллагаанд ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэх.

4.3. Сансрын холбооны хиймэл дагуул хөөргөж, эзэмших гуравдугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.3.1. Монгол Улсын хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн холбооны хиймэл дагуул хөөргөх нарийвчилсан төлөвлөгөөг боловсруулж, төсөл хэрэгжүүлэх;

4.3.2. холбооны хиймэл дагуул үйлдвэрлэх, хөөргөх төслийн гүйцэтгэчийг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу сонгон шалгаруулж, үйлдвэрлэлийг эхлүүлэх;

4.3.3. холбооны хиймэл дагуулын газрын станц болон дэд бүтцийг барьж байгуулах;

4.3.4. системийн түвшин тус бүрийн тест, газрын станцын уялдаа, харилцан ажиллагааны туршилтуудыг хийж, холбооны хиймэл дагуулыг хөөргөж, ашиглах.

4.4. Тандан судалгааны хиймэл дагуул хөөргөж, эзэмших дөрөвдүгээр зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.4.1. Монгол Улсын хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн тандан судалгааны хиймэл дагуул хөөргөх нарийвчилсан төлөвлөгөөг боловсруулж, төсөл хэрэгжүүлэх;

4.4.2. тандан судалгааны хиймэл дагуул үйлдвэрлэх, хөөргөх төслийн гүйцэтгэгчийг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу сонгон шалгаруулж, үйлдвэрлэлийг эхлүүлэх;

4.4.3. тандан судалгааны хиймэл дагуулын удирдлагын болон мэдээлэл хүлээн авч боловсруулах газрын дэд бүтцийг барьж байгуулах;

4.4.4. системийн түвшин тус бүрийн тест, газрын станцын уялдаа, харилцан ажиллагааны туршилтуудыг хийж, тандан судалгааны хиймэл дагуул хөөргөж, ашиглах.

4.5. Сансрын технологийг хөгжүүлэх чиглэлээр олон улсын харилцааг идэвхжүүлэх, зөвшилцөх үйл ажиллагаанд оролцох тавдугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.5.1. Олон улсын цахилгаан холбооны байгууллагад (ОУЦХБ) хиймэл дагуул хөөргөх тухай хүсэлт илгээх;

4.5.2. сансрын оновчтой байрлал эзэмших олон улсын зохицуулалтын үйл ажиллагаанд оролцох;

4.5.3. хиймэл дагуул үйлдвэрлэх, хөөргөх, эзэмших чиглэлээр өндөр технологи хөгжүүлсэн туршлага бүхий улстай хамтын ажиллагааг идэвхжүүлэх;

4.5.4. тандан судалгааны хиймэл дагуулын давтамжийн зохицуулалтыг зохион байгуулдаг Сансрын давтамж зохицуулах хороо болон шаардлагатай тохиолдолд сансрын технологийн чиглэлээр дагнасан үйл ажиллагаа явуулдаг бусад олон улсын байгууллагад гишүүнээр элсэх;

4.5.6. тандан судалгааны бусад хиймэл дагуулын мэдээ хүлээн авах эх сурвалжуудыг нэмэгдүүлэх, олон улсын тандан судалгааны хиймэл дагуулын сүлжээнд нэгдэх;

4.5.7. сансар судлал, сансрын технологийг хөгжүүлэх чиглэлээр олон улсын байгууллагуудын үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцож, өөрийн орны үүрэг, оролцоог нэмэгдүүлэх.

4.6. Сансрын технологийн чиглэлээр хүний нөөцийг хөгжүүлэх зургадугаар зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

4.6.1. сансрын технологийн салбарт дараахь чиглэлээр мэргэжилтэн сургаж бэлтгэнэ:

технологи;

- 4.6.1.1. хиймэл дагуулын удирдлага, хяналт;
- 4.6.1.2. хиймэл дагуулын ашиглалт, үйлчилгээ;
- 4.6.1.3. хиймэл дагуулын үйлдвэрлэл, өндөр
- 4.6.1.4. хиймэл дагуулын маркетинг, зах зээл;
- 4.6.1.5. тандан судалгааны мэдээ боловсруулалт;
- 4.6.1.6. олон улсын зохицуулалт, хамтын

ажиллагаа болон эрх зүй.

4.6.2. олон улсын холбогдох байгууллагатай хүний нөөцийг хөгжүүлэх чиглэлээр хамтарсан хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ;

4.6.3. Засгийн газар хоорондын гэрээний дагуу тэтгэлэгт сургалт болон Төрийн сангийн шугамаар суралцах нийт оюутны 5-аас доошгүй хувийг сансрын технологийн мэргэжлээр сургах чиглэл баримтална;

4.6.4. үндэсний мэргэжилтэн бэлтгэдэг дотоодын их, дээд сургуулийг бэхжүүлнэ;

4.6.5. бага оврын судалгаа шинжилгээний хиймэл дагуулыг хөгжүүлэхэд их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагад дэмжлэг үзүүлнэ.

Тав. Хөтөлбөрийн санхүүжилт, хэрэгжүүлэх хугацаа

5.1. Хөтөлбөрийн санхүүжилт дараахь эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

- 5.1.1. улсын төсвийн хөрөнгө;
- 5.1.2. гадаадын зээл тусламж;
- 5.1.3. Хөгжлийн банкны санхүүжилт;
- 5.1.4. хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалт;

- 5.1.5. бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан;
- 5.1.6. бусад.

5.2. Хөтөлбөрийг 2012-2016 оны хооронд 5 жилийн хугацаанд хэрэгжүүлнэ.

Зургаа. Хүрэх үр дүн, удирдлага,
хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

6.1. Энэхүү хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр 2016 онд дараахь үр дүнд хүрсэн байна:

6.1.1. үндэсний хиймэл дагуул ашиглагч орон болсон байна;

6.1.2. үндэсний хиймэл дагуулыг эзэмших, ашиглах хууль, эрх зүй, бодлого зохицуулалт, бизнесийн таатай орчин бүрдсэн байна;

6.1.3. үндэсний хиймэл дагуул үйлдвэрлэх, эзэмших, ашиглах чиглэлээр хүний нөөц бэлтгэгдсэн байна;

6.1.4. тандан судалгааны олон төрлийн хиймэл дагуулын мэдээг хүлээн авч боловсруулан нийгэм, эдийн засгийн бүхий л салбарт үр өгөөжтэй ашиглах нөхцөл бүрдсэн байна;

6.1.5. орон нутагт иргэд харилцаа холбооны бүх төрлийн үйлчилгээг үндэсний хиймэл дагуулаар дамжуулан хүртэх нөхцөл бүрдсэн байна.

6.2. Мэдээллийн технологи, шуудан, харилцаа холбооны газар нь хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж, үнэлгээг хийхийн зэрэгцээ хэрэгжүүлэгч, оролцогч байгууллагуудын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулна.

6.3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх явцад гадаад хамтын ажиллагааг дэмжиж, олон улсын байгууллага, мэргэжилтнүүдээс зөвлөгөө, үнэлгээ, дүгнэлт авч зөвлөмжийг тусган ажиллана.

6.4. Мэдээллийн технологи, шуудан, харилцаа холбооны газар нь хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцын талаархи тайланг жил бүрийн I улиралд багтаан Засгийн газарт танилцуулж байна.

ҮНДЭСНИЙ ХИЙМЭЛ ДАГУУЛ ХӨТӨЛБӨРИЙГ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Хөтөлбөрийн зорилт	Үйл ажиллагааны хүрээ	Хугацаа	Хариуцах байгууллага	Хөрөнгө (сая.төг)	Эх үүсвэр
Нэгдүгээр зорилтын хүрээнд						
1	Сансрын технологийг хөгжүүлэх хууль, эрх зүйн орчныг бий болгох	1.1. Сансрын технологийг энхийн зорилгоор ашиглах олон улсын гэрээ, конвенцид нэгдэх	2013-2015	МТШХХГ, ГХЯ	7.0	Улсын төсөв
		1.2. Монгол Улсад сансрын технологийн хөгжүүлэлт, хэрэглээ үйлчилгээг зохицуулсан эрх зүйн орчныг бий болгох	2013-2015	МТШХХГ, ХЗЯ	10.0	Улсын төсөв
		1.3. Хиймэл дагуул ашиглах зохицуулалтын журам боловсруулах	2014-2015	МТШХХГ, ХХЗХ	3.0	Улсын төсөв
		1.4. Сансрын технологийн хэрэглээнд ашиглах үндэсний стандартыг олон улсад нийтлэг стандартад тулгуурлан боловсруулж, мөрдүүлэх	2013-2015	МТШХХГ, ХХЗХ	8.0	Улсын төсөв
Хоёрдугаар зорилтын хүрээнд						
2	Сансрын технологийг хөгжүүлэх бодлого, зохицуулалтын таатай орчныг бүрдүүлэх	2.1. Сансрын холбооны үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдэд үндэсний хиймэл дагуул ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэх, шинэ бизнесийг дэмжих бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэх	2013-2014	МТШХХГ	-	-
		2.2. Сансар судлал, сансрын технологийг хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлого, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий бүтэц бий болгох	2015	МТШХХГ	254.6	Улсын төсөв
		2.3. Тандан судалгааны хиймэл дагуулын мэдээг аж ахуйн үйл ажиллагаанд ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэх	2014-2016	МТШХХГ, холбогдох яамд	-	-
Гуравдугаар зорилтын хүрээнд						
3	Сансрын холбооны хиймэл дагуул хөөргөж, эзэмших	3.1. Холбооны хиймэл дагуул хөөргөх нарийвчилсан төлөвлөгөөг боловсруулж, төсөл хэрэгжүүлэх	2013	МТШХХГ	10.0	Улсын төсөв

	3.2. Холбооны хиймэл дагуул үйлдвэрлэгч, хөөргөгчийг сонгон шалгаруулж, үйлдвэрлэлийг эхлүүлэх	2013-2015	МТШХХГ	182,240.0	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж
	3.4. Холбооны хиймэл дагуулын газрын станц болон дэд бүтцийг барьж байгуулах	2014-2015	МТШХХГ	71,390.0	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж
	3.5. Системийн түвшин тус бүрийн тест, удирдлагын төв болон хиймэл дагуулын харилцан ажиллагааны туршилт хийх	2013-2016	МТШХХГ	35.0	Улсын төсөв
	3.6. Хиймэл дагуул хөөргөх	2016	МТШХХГ	98,000.0	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж
	3.7. Орбитын тохиргоо хийж, ажиллагаанд оруулах	2016	МТШХХГ	36.5	Улсын төсөв
	<u>Дөрөвдүгээр зорилтын хүрээнд</u>				
4	4.1. Тандан судалгааны хиймэл дагуул хөөргөх нарийвчилсан төлөвлөгөөг боловсруулж, төсөл хэрэгжүүлэх	2013	МТШХХГ	10.0	Улсын төсөв
	4.2. Тандан судалгааны хиймэл дагуул үйлдвэрлэгч, хөөргөгчийг сонгон шалгаруулж, үйлдвэрлэлийг эхлүүлэх	2013-2015	МТШХХГ	161,840.0	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж
	4.3. Тандан судалгааны хиймэл дагуулын удирдлагын болон мэдээлэл хүлээн авч, боловсруулах газрын дэд бүтцийг барьж байгуулах	2013-2015	МТШХХГ, БОНХЯ	62,200.0	Улсын төсөв
	4.5. Системийн түвшин тус бүрийн тест, удирдлагын төв болон хиймэл дагуулын харилцан ажиллагааны туршилт хийх	2014-2015	МТШХХГ	7.0	Улсын төсөв
	4.6. Хиймэл дагуулыг хөөргөх, орбитын болон газрын тохируулга хийж, ажиллагаанд оруулах	2015	МТШХХГ	52,500.0	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж
		Тандан судалгааны үндэсний хиймэл дагуул хөөргөж, эзэмших			

		Тавдугаар зорилтын хүрээнд				
		2013-2015	МТШХХГ	4.5	Улсын төсөв	
5	Сансрын технологийг хөгжүүлэх чиглэлээр олон улсын харилцааг идэвхжүүлэх, сансрын байрлал эзэмших олон улсын зохицуулалтын үйл ажиллагаанд оролцох	5.1. Олон улсын цахилгаан холбооны байгууллагад хиймэл дагуул хөөргөх тухай хүсэлт илгээх	2013-2015	МТШХХГ	4.5	Улсын төсөв
		5.2. Сансрын оновчтой байрлал эзэмших олон улсын зохицуулалтын үйл ажиллагаанд оролцох	2013-2015	МТШХХГ, ГХЯ	103.4	Улсын төсөв
		5.3. Хиймэл дагуул үйлдвэрлэх, хөөргөх, эзэмших чиглэлээр өндөр технологи хөгжүүлсэн туршлага бүхий улстай харилцан хамтын ажиллагааг идэвхжүүлэх	2013-2016	МТШХХГ, ГХЯ	-	-
		5.4. Тандан судалгааны хиймэл дагуулын давтамжийн зохицуулалтыг зохион байгуулдаг Сансрын давтамж зохицуулах хороо болон бусад холбогдох байгууллагуудад гишүүнээр элсэх	2013-2014	МТШХХГ, ГХЯ	1.0	Улсын төсөв
		5.6. Тандан судалгааны бусад хиймэл дагуулын мэдээ хүлээн авах эх сурвалжуудыг нэмэгдүүлэх, олон улсын тандан судалгааны хиймэл дагуулын сүлжээнд нэгдэх	2015-2016	МТШХХГ, ГХЯ	20.0	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж
		Зургадугаар зорилтын хүрээнд				
6	Сансрын технологийн чиглэлээр ажиллах хүний нөөцийг хөгжүүлэх	6.1. Харилцаа холбооны хиймэл дагуул ашиглах мэргэжилтэй боловсон хүчнийг бэлтгэх дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлэх	2013-2016	БШУЯ, МТШХХГ	500.0	ЗГ-ын тэтгэлэг, хувийн хэвшил
		6.2. Тандан судалгааны хиймэл дагуул ашиглах мэргэжилтэй боловсон хүчнийг бэлтгэх дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлэх	2013-2016	БШУЯ, МТШХХГ	500.0	ЗГ-ын тэтгэлэг, хувийн хэвшил
		6.3. Үндэсний мэргэжилтэн бэлтгэдэг дотоодын их, дээд сургуулийг бэхжүүлэх	2014-2016	БШУЯ, МТШХХГ	200.0	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж
		6.4. Бага оврын судалгаа шинжилгээний хиймэл дагуулыг хөгжүүлэхэд их, дээд сургууль, эрдэм шинжилгээний байгууллагуудад дэмжлэг үзүүлэх	2014-2016	БШУЯ, МТШХХГ	120.0	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламж
					Нийт хөрөнгө оруулалтын хэмжээ	630,000.0

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 11 дүгээр
сарын 24-ний өдөр

Дугаар 142

Улаанбаатар
хот

Тогтоолын хавсралтыг шинэчлэн батлах тухай

Засгийн газрын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Засгийн газрын 1997 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Засгийн газрын салбарын тэргүүний ажилтан буюу хүндэт тэмдгийн нийтлэг тодорхойлолт ба дагалдах мөнгөн шагналын хэмжээ”-ний 1 дэх хэсгийн “Монгол Улсын сайд” гэснийг “холбогдох сайд, Засгийн газрын агентлагийн дарга” гэж, 2 дахь хэсгийн “30000 (гучин мянга)” гэснийг “100000 (нэг зуун мянга)” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

2. Мөн тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Засгийн газрын салбарын тэргүүний ажилтан буюу хүндэт тэмдгийн төрөл болон тэдгээрийг олгох эрх бүхий албан тушаалтны жагсаалт”-ыг дор дурдсанаар шинэчлэн баталсугай:

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН САЛБАРЫН ТЭРГҮҮНИЙ АЖИЛТАН БУЮУ ХҮНДЭТ ТЭМДГИЙН ТӨРӨЛ БОЛОН ТЭДГЭЭРИЙГ ОЛГОХ ЭРХ БҮХИЙ АЛБАН ТУШААЛТНЫ ЖАГСААЛТ

№	Тэмдгийн төрөл	Шагнал олгох эрх бүхий албан тушаалтан
1.	“Ардын авьяастан” тэмдэг	Соёлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
2.	“Аялал жуулчлалын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
3.	“Байгаль орчны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
4.	“Батлан хамгаалахын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Батлан хамгаалахын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
5.	“Биеийн тамир, спортын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Биеийн тамир, спортын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн

6.	“Боловсролын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
7.	“Гаалийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Гаалийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
8.	“Газрын тосны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Газрын тосны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
9.	“Газрын харилцааны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Газрын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
10.	Зэвсэгт хүчний хүндэт тэмдэг	Зэвсэгт хүчний жанжин штабын дарга
11.	“Иргэний агаарын тээврийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
12.	“Мэдээлэл, харилцаа холбооны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Мэдээллийн технологи, шуудан, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын агентлагийн дарга
13.	“Нийтийн аж ахуйн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Барилга, хот байгуулалтын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
14.	“Нягтлан бодох бүртгэлийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
15.	“Онц гал сөнөөгч” тэмдэг	Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
16.	“Онц тээвэрчин” тэмдэг	Авто тээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
17.	“Онцгой байдлын албаны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
18.	“Санхүү, банкны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
19.	“Соёлын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Соёлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн

20.	“Стандарт, хэмжил зүйн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Стандартчилал, хэмжил зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
21.	Төрийн тусгай хамгаалалтын хүндэт тэмдэг	Тагнуулын төв байгууллагын дарга
22.	“Тэргүүний барилгачин” тэмдэг	Барилгын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
23.	“Тэргүүний геологич” тэмдэг	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
24.	“Тэргүүний замчин” тэмдэг	Авто замын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
25.	“Тэргүүний уурхайчин” тэмдэг	Уул уурхайн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
26.	“Тэргүүний хоршоологч” тэмдэг	Хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
27.	“Улсын аюулгүй байдлыг хангах газрын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Тагнуулын төв байгууллагын дарга
28.	“Улсын бүртгэлийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Улсын бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
29.	“Улсын мэргэжлийн хяналтын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Мэргэжлийн хяналтын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
30.	“Үйлдвэрийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Үйлдвэрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
31.	“Хөдөлмөрийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
32.	“Хөдөө аж ахуй, хүнсний үйлдвэрийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
33.	“Худалдааны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Эдийн засгийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
34.	“Хууль зүйн албаны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн

35.	“Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын салбарын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
36.	“Хүндэт дипломат” тэмдэг	Гадаад харилцааны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
37.	“Хүндэт төмөр замчин” тэмдэг	Төмөр замын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
38.	“Хүндэт хилчин” тэмдэг	Хил хамгааллын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
39.	“Цагдаагийн алдар” хүндэт тэмдэг	Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
40.	“Шилдэг зохион бүтээгч” тэмдэг	Оюуны өмч, патент, зохиогчийн эрхийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
41.	“Шинжлэх ухааны тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Шинжлэх ухааны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
42.	“Шинийг санаачлагч” тэмдэг	Оюуны өмч, патент, зохиогчийн эрхийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
43.	“Шуудангийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Мэдээллийн технологи, шуудан, харилцаа холбооны асуудал хариуцсан Засгийн газрын агентлагийн дарга
44.	“Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх байгууллагын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
45.	“Эдийн засгийн тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Эдийн засгийн хөгжлийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
46.	“Эрүүлийг хамгаалахын тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн
47.	“Эрчим хүчний тэргүүний ажилтан” тэмдэг	Эрчим хүчний асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн

3. Засгийн газрын салбарын тэргүүний ажилтан буюу хүндэт тэмдэг олгох журмыг баталж, мөрдүүлэхийг холбогдох сайд, Засгийн газрын агентлагийн дарга нарт даалгасугай.

4. Засгийн газрын салбарын тэргүүний ажилтан буюу хүндэт тэмдэг олгоход шаардагдах хөрөнгийг жил бүрийн улсын төсөвт тусгаж байхыг Сангийн сайд Ч.Улаан болон холбогдох сайд, Засгийн газрын агентлагийн дарга нарт үүрэг болгосугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Н.АЛТАНХУЯГ

**МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА**

Ч.САЙХАНБИЛЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2012 оны 12 дугаар
сарын 1-ний өдөр

Дугаар 144

Улаанбаатар
хот

Худалдан авах ажиллагааны талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 53.2, Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 33.2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын бүтцийг шинэчлэн тогтоох тухай” Засгийн газрын 2008 оны 12 дугаар сарын 24-ний өдрийн 67 дугаар тогтоолын 4 дүгээр зүйл болон “Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Захирагчийн ажлын албаны бүтцийг батлах тухай” Засгийн газрын 2008 оны 12 дугаар сарын 24-ний өдрийн 68 дугаар тогтоолын 5 дугаар зүйлд “Худалдан авах ажиллагааны алба” гэж тус тус нэмсүгэй.

2. Худалдан авах ажиллагааны алба шинээр байгуулагдаж байгаатай холбогдуулан орон тооны хязгаарыг тогтоон мөрдүүлж, үйл ажиллагааны зардлаа батлагдсан төсөвтөө багтаан санхүүжүүлж ажиллахыг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгасугай.

3. Нийслэлийн дүүргүүдийн Засаг даргын дэргэд улсын болон орон нутгийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авах ажиллагааг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий нэгжийг батлагдсан орон

тооныхоо хязгаарт багтаан байгуулж ажиллахыг Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын захирагч Э.Бат-Үүлд зөвшөөрсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

Н.АЛТАНХУЯГ

**МОНГОЛ УЛСЫН
ШАДАР САЙД**

Д.ТЭРБИШДАГВА

ЗАЛРУУЛГА

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2013 оны 01 дүгээр сарын 04-ний өдрийн №01/766/ дугаарт нийтлэгдсэн Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.1.9 дэх заалтыг “сүүлийн таваас доошгүй жил эх орондоо байнга оршин суусан тухай сум, хорооны Засаг даргын тодорхойлолт” гэж залруулж уншина уу.

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакци.
Улаанбаатар-12, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medecelel@parliament.mn
Утас: 262420, 329612
Хэвлэлийн хуудас: 3
Индекс: 14003